Ao. 1856
Donderdag

No. 134.
6 November.

SURINAAMSCHE COURANT EN GOUVERNEMENTS ADVERTENTIE BLAD.

Gouvernements - Secretarie.

Paramaribo, den 24 October 1856.

Van wege Zijne Excellentie den Heer Gouverneur dezer Kolonie, wordt hiermede bekend gemaakt, dat, tengevolge van het daartoe door Mina Aalden gedaan verzoek, *Brieven van Manumissie* zijn verleend geworden aan de slavin *Sophia*, geboren in 1801, dochter van *Jaba*, toebehoord hebbende aan de Lands Plantaadje *Catharina Sophia*;

En dat gemelde gemanumitteerde voort. aan de namen zal voeren, van:

Anna Sophia Aalden.

De Gouvernements Secretaris,
E. A. VAN EMDEN.

Gouvernements - Secretarie.

Aanzoek voor Vrijgeving.

1856.

5 Nov. Van de slavin *Antje*, geboren in 1808, dochter van *Martina* en haar kind *Jetta*, geboren in 1824, toebehoorende aan H. Rantze.

» » Van de slavin *Jeannette*, geboren in 1809, dochter van *Minerva*, toebehoorende aan J. W. Bruchem.

De Gouvernements-Secretaris,
E. A. VAN EMDEN.

Eerste afkondiging.

Transport.

(14208) Den 3n. November 1856. C. G. van Leeuwaarde aan A. Mos en J. A. Hanenberg, van een *halve* aandeel in het Erf aan de *Groote Dwars straat*, N. W. La. E No. 191, O. W. La. D No. 752.

Paramaribo, den 3 November 1856.

De Griffier bij het Geregtshof,
MARTINI VAN GEFFEN.

[14207] Aan het Departement der *Onbeheerde Boedels* is gedevolveerd de boedel van Johanna Carolina Fijth, (waarin is gevonden de boedel van Gerrit Overeem), den 30sten October 1856.

En worden mitsdien alle Crediteuren en Debiteuren deszelven opgeroepen, om aan het Departement voornoemd van hunne vorderingen aanteekening te doen, en hunne verschuldigden aan te zuiveren, op poene als bij art. 14 en 16 van het reglement voor opgemelde Administratie is bepaald.

Paramaribo, den 5 November 1856.

De Curator,
CHs. LIONARONS.

Eerste Advertentie.

(14216) De Exploicteur bij het Geregtshof in de kolonie *Suriname*, zal op Vrijdag den 28n. November 1856, des voormiddags te *half negen* ure, publiek bij executie verkoopen:

De plantaadje **SARAH** cum annexis, gelegen in *Coronie*, tusschen de plantaadjen *Burnside* en *Leasowes*, aankomende John Bent (nu boedel.)

Paramaribo, den 5 November 1856.

SIMON ABENDANON Sz.

De *COMMISSIE van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt*, geeft door deze aan belanghebbenden kennis, dat het Onderwijs in de Verloskunde zal aanvangen met *primo* December aanstaande, en dat, zoo er nog Vrouwen of Meisjes mogten zijn welke zich niet hebben aangemeld, en de vereischten meenen te bezitten om tot Vroedvrouwen te worden opgeleid, deze zich tot het ontvangen van *Kosteloos* onderrigt, nog in den loop dezer maand, kunnen aanmelden bij den Scriba.

Paramaribo, den 3 November 1856.

De Scriba der Commissie voornd.,
JOHs. ABRAHAMSZ.

SEQUESTERS

der Plantage *Rustenburg*, bieden bij inschrijving, het hoogste bod goedgekeurd wordende, te koop aan, tegen *Kontante Betaling*:

18 VATEN SUIKER,

om voor rekening en risico van den kooper, binnen 8 dagen van plantage af te halen.

Zullende de inschrijvings- billetten ter Griffie van het Geregtshof tot **HEDEN MORGEN** ten 9 ure worden aangenomen. [14209]

Paramaribo, den 6 November 1856.

Algemeene beschouwingen over Neêrlands Indie.

(Vervolg van ons vorig No.)

Laat ons nu de voornaamste producten van Java nader beschouwen:

Een der belangrijkste is ontegenzeggelijk de *koffij*, die op den staat van uitvoer voor 1854 voorkomt voor de aanzienlijke som van ƒ 25,377,107. De koffijplant, in 1706 op Java ingevoerd, werd spoedig op het gansche eiland verspreid, maar voornamelijk in de Preanger regentschappen, waar de aard en de ligging van den grond inderdaad bijzonder geschikt zijn voor de koffij-kultuur.

De O. I. Compagnie, haar stelsel van monopolie getrouw, maakte van de koffij een artikel van gedwongen cultuur en gedwongen levering, en nog is dat stelsel in werking in dieselfde Preanger regentschappen, die een zesde gedeelte van het eiland uitmaken, en die voor sich alleen ten naastenbij een derde opleveren van den geheelen koffij-oogst. De twee overige derden zijn over de andere provinciën verdeeld, voornamelijk Cheribon en Pekalongang, waar, onder het beheer en door de maatregelen van generaal Daendels, de aanbouw der koffijplant eene aanmerkelijke uitbreiding verkreeg.

De koffijteelt is eene der kultures waarop de Javaan zich altijd bij voorkeur zal toeleggen, omdat, — behalve de voorafgaande werkzaamheden aan het planten verbonden, namelijk het uitroeijen der bosschen, dat voornamelijk op het vuur aankomt, — het eigenlijke bebouwen en het wieden van den grond waaraan de jeugdige planten worden toevertrouwd, eene bezigheid is die den Javaan de minste moeite veroorzaakt en, tegelijkertijd het meeste voordeel geeft, want er is niemand in zijne familie, van den grijsaard tot het kind, die daaraan niet mede kan werken. Ingeval dat het stelsel der gedwongen kultures en der monopoliën, reeds gedeeltelijk afgeschaft gedurende en sedert het beheer der Engelschen, eindelijk geheel en al uit de koloniale wetten verdwijnt, zoo als men bijna algemeen wenscht, zoo behoeft er geene vrees te zijn dat het ontbreken zal aan vrije armen om deze kostelijke bron van nationalen rijkdom mild te doen vloeijen.

Zoo als men weet, vereischt de koffijplant, om wel te slagen, gronden die eenigzins op de helling van een berg liggen, of wel min of meer hoog liggende terreinen; in de vlakte teelt zij niet voordeelig. Te Java bereikt de koffijboom van 10 tot 14 voet, en draagt het derde jaar reeds vruchten; na vijf jaren heeft hij zijn vollen wasdom bereikt, dien hij van 12 tot 15 jaren blijft behouden.

De schoonste inrigtingen, die ik gezien heb, voor alle mogelijke bewerkingen, die de koffij ondergaan moet, alvorens in den handel te komen, worden gevonden in de Preanger regentschappen, en zijn op groote schaal ingerigt.

Hoe groot ook op Java de uitgestrektheid der plantages zijn moge, zou toch de grootte der landerijen die voor de koffijkultuur geschikt zijn, nog verdubbeld, ja verdriedubbeld kunnen worden. Maar hoe aanzienlijk ook de voordeelen mogen zijn, welke de Hollanders van de koffijkultuur trekken, en die zij zelfs mogten wenschen te vergrooten, zij kennen te zeer de waarde hunner kolonie, om niet met de uiterste zorgvuldigheid hare krachten te ontzien. Ook zullen zij wel zorgen dat de koffijproductie niet al te ver gedreven worde, hetgeen onvermijdelijk, vroeg of laat, eene betreurenswaardige onvruchtbaarheid zoude ten gevolge hebben: want zoo als men weet, vordert deze plant, die den grond sterk uitput, eenen maagdelijken grond, of wel, veelvermogende meststoffen. Deze mestspeciën nu, souden, om zoo te zeggen, onmogelijk te vinden zijn, ten minste in de binnenlanden, terwijl men weldra grond zou te kort komen voor plantages die om de tien jaren op geheel nieuwe terreinen moeten worden overgebragt. Ziedaar, naar ik meen, eene der voornaamste redenen waarom het hoofdbestuur zoo vele verzoeken

van de hand wijst, die bijna dagelijks gedaan worden, om nieuwe kontrakten voor tot deze kultuur bestemde gronden. Op deze wijze kon men van den anderen kant de reden verklaren voor de nogal aanmerkelijke vermindering in den uitvoer van koffij in 1854, vergeleken met dien van 1844.

Wat de *suikerkultuur* aangaat, deze wordt gedreven volgens kontrakten met het Gouvernement, waarvan hier eene vrij naauwkeurige beschrijving volgt, die een denkbeeld zal geven van alle soortgelijke concessien, die alle, op weinige na, op denzelfden grondslag berusten.

Dergelijke oktrooijen worden verleend voor den tijd van 20 jaren. Aanvankelijk hield zulk een kontract als voornaamste voorwaarde in, dat de kontraktant aan het Gouvernement twee derde van zijne beste producten zou afstaan, tegen een prijs die van te voren bepaald was, terwijl het overige derde geheel ter zijner beschikking werd gelaten. Tijdens de hernieuwing der eerste kontrakten, of in die welke later verleend zijn, is hierin verandering gekomen, en men heeft voor de hoeveelheid der producten die aan het Gouvernement moeten geleverd worden, de grootte en de hoedanigheid der bebouwde gronden tot maatstaf genomen, terwijl al wat dit bepaalde gedeelte te boven gaat, in het uitsluitend bezit van den kontraktant verblijft. Op deze wijze wilde men aan werkzame en ondernemende lieden een nieuwen prikkel geven, en te gelijkertijd aan het gouvernement eene bepaalde waarde aan producten waarborgen, waarop het altijd zou kunnen rekenen. De opbrengst van het suikerriet, die dagelijks aanzienlijker wordt, hetzij door verbeteringen van allerlei aard in de fabrieken, hetzij door eene meer zorgvuldige en doelmatige behandeling der suikerhoudende stoffen, pleit inderdaad voor het doeltreffende van dezen maatregel die, door aan den arbeid en den ondernemingsgeest een nieuw voordeel toetestaan, ook de belangen van handel en scheepvaart bevorderd heeft, zonder het belang der schatkist uit het oog te verliezen.

Deze voordeelige industrie dagteekent niet vroeger dan van het jaar 1830, en de Gouverneur-Generaal Graaf van den Bosch is de man, aan wiens scherpzinnigheid en onvermoeiden ijver de Hollanders dit voordeel te danken hebben.

Gelijk ik reeds gezegd heb, waren er uitgestrekte en vruchtbare gronden afgebakend, en tijdens het bestuur van den Gouverneur generaal van den Bosch ter beschikking gesteld voor een ieder, die zich op de suikerkultuur wilde toeleggen. Maar hoe aanmerkelijk ook de aanbiedingen van het gouvernement waren, bleven de meeste Europeanen in 't begin onverschillig voor die kontrakten, hetzij dat zij terugdeinsden voor het vooruitzigt van in volstrekte afzondering te moeten leven, te midden van volksstammen op wier trouw men nog slechts ten halve kon rekenen, en waarvan men zelfs de taal niet verstond; hetzij dat zij geen volkomen vertrouwen stelden in het welslagen eener onderneming die nog geheel nieuw was. Het hoofdbestuur zag zich dus verpligt vele dezer gronden overtelaten aan Chinezen, die deze zaken beter begrepen en door dergelijke hinderpalen niet werden afgeschrikt. Het duurde niet lang of de uitkomsten toonden aan, welk groot voordeel deze maatregel van den Gouverneur Generaal ten gevolge had.

De gelukkige uitslag welke de pogingen van hen bekroonde, die het eerst aan de uitnoodiging van het gouvernement gehoor hadden gegeven, en de groote rijkdommen die zij daardoor verkregen, maakte een ieders begeerlijkheid en eerzucht gaande. Nu streefde men even ijverig naar het verkrijgen van een kontrakt, als men er in het begin onverschillig voor geweest was; en inderdaad, er was een aanmerkelijk fortuin mede gemoeid. Zij die het geluk niet hadden hunnen wensch vervuld te zien, aarzelen dan niet zich groote opofferingen te getroosten, ten einde, dikwijls ten koste van aanzienlijke sommen, het kontrakt te verkrijgen dat oorspronkelijk aan anderen gegund was.

Bijna alle suikerbebouwingen en bewerkingen zijn alzoo door verschillende handen gegaan, na beurtelings de respektieve eigenaars verrijkt te hebben, en de prijs is voortdurend gestegen. Er zijn kapitalen voor aangewend met des te meer gretigheid en gerustheid, naarmate zij die zulke kontrakten overnamen, verzekerd waren dat, bij het eindigen van den termijn voor het kontrakt bepaald, dit altijd ten voordeele van den laatsten kontraktant vernieuwd werd.

Hierbij moet men echter opmerken dat niemand zijn kontrakt kon verkoopen, dan met goedkeuring van het gouvernement, maar die goedkeuring wordt nooit geweigerd wanneer de kooper genoegzame waarborgen, geven kan en wanneer er geene bepaalde redenen tegen zijn verzoek bestaan.

Op deze wijze is op Java een gewas genaturaliseerd, waarvoor het klimaat zeer geschikt is, dat zoo welig tiert op de gronden der meeste provinciën, en dat tevens zoo ruimschoots toebrengt aan de verbetering van de finantiën der kolonie.

Bij het verstrijken der eerste kontrakten heeft het gouvernement zich dus van alle verpligting ontheven om voor het vervolg eenige gelden of subsidien aan de nieuwe kontraktanten te verstrekken. In dit opzigt minder gelukkig dan hunne voorgangers, wordt in hunne uitgaven niet langer voorzien, door de voorschotten der schatkist, maar door hunne eigen kapitalen, die zij er voor in de waagschaal stellen, en die zij reeds aanmerkelijk hebben moeten aanspreken om het kontrakt te koopen, (ten zij hun dit gratis verleend zij, hetgeen tegenwoordig echter slechts zelden voorkomt). Dus worden alle suikerfabriekanten niet meer even spoedig en even gemakkelijk rijk. Toch zijn er nog velen die, meer begunstigd door de hoedanigheid of de ligging hunner gronden, of behendiger en ijveriger zijnde dan anderen, binnen zeer korten tijd benijdenswaardige fortuinen weten te maken. Ik ken in de provincien van Sourabaya en Passaroeang, waar het suikerriet dan ook uitmuntend is, menig fabriekant die, na aftrek van alle kosten, dit jaar eene zuivere winst van 80 tot 120,000 gulden kan overleggen. Tot nog toe heb ik slechts gesproken van de kontrakten die van het gouvernement uitgaan, hetwelk dan nog alle kosten voor aanleg van plantages en kultuur bestrijdt, maar er zijn nog andere ontginningen waarvan de kapitalen geheel en al bij partikulieren berusten, die zelve deze kapitalen doen gelden, en wier producten dus geheel en al hun eigendom blijven. In overeenstemming met de algemeen geldende waarheid, dat het gouvernement altijd het slechtste en minst voordeelige beheer voert, — en dat de private industrie en de eigenaar niet alleen bekwamer zijn, maar ook veel beter hunne eigene belangen behartigen, — zal men misschien meenen dat deze landerijen noodwendig betere resultaten moeten opleveren, dan die welke onder toezigt van het gouvernement worden ontgonnen, en waarvan het grootste deel der opbrengsten moet worden afgestaan voor prijzen die van te voren bepaald, en nu veel lager zijn dan vroeger: en toch heeft op Java juist het tegenovergestelde plaats, hetgeen wij trachten zullen in de volgende regelen nader toe te lichten.

Het is toch niet voldoende om gronden van buitengewone vruchtbaarheid tot zijne beschikking te hebben, men moet ook handen hebben om die te kunnen bebouwen, en dat is juist hetgeen aan de meeste partikulieren ontbreekt, terwijl het gouvernement daaraan nooit gebrek heeft, maar integendeel zooveel arbeiders kan krijgen als het slechts verlangt. Dat is dan het groote onderscheid tusschen de ontginning door partikulieren, en die waarvan het gouvernement het kontrakt verleend heeft; deze laatste onder bescherming en toezigt van den staat en voortdurend in den besten toestand onderhouden, biedt bijna altijd verzekerde uitkomsten aan, terwijl men meer dan eens de landerijen der partikulieren verlaten heeft gezien, op het oogenblik zelf dat zij het minst handenarbeid ontberen konden.

Hiervan trekken de voorstanders van het monopolie, of liever van den gedwongen arbeid — want het een is het gevolg van het andere — partij, om op zegevierenden toon te vragen: wat er van de kolonie worden zou, wanneer de Javaan geheel en al geëmancipeerd werd en naar willekeur kon weigeren zijne krachten te leenen tot het bebouwen der landerijen.

Zoo redeneren inderdaad nog zij, die zich wel bevinden bij den tegenwoordigen staat van zaken, en niets liever wenschen dan dat alles geheel en al bij het oude moge blijven.

Maar hierop antwoorden de voorstanders der emancipatie en der onbeperkte vrijheid van den arbeid, dat juist de reden dat hunne landerijen door gebrek aan arbeiders zoo veel minder opleveren, daarin gelegen is, dat het gouvernement zelf hen berooft van de noodige handen, die zij dan juist het meest noodig hebben, maar dat deze ongelijkheid zal ophouden zoodra men niet meer door middel van het gezag alleen zal beschikken over de eenige middelen om werkzaam te zijn, die in hunne magt staan. Laat er slechts vrije concurrentie zijn voor allen, zoo zeggen zij, en weldra zullen de dagloonen in juiste evenredigheid stijgende; den Javaan tegelijk met nieuwe middelen om tot welzijn en overvloed te geraken, die hem tot nog toe onbekend zijn, nieuwe behoeften leeren, waardoor hij ongetwijfeld uit zijne zorgelooze onverschilligheid zal ontwaken. Dan zullen, tot een ieders voordeel, de krachten die een vrij volk ons zal aanbieden, en die wij nu aan vadzige en moedelooze slaven ontrukken moeten, vertienvoudigd worden. Blijven die van onze provincien, waarvan het bestuur sedert lang al de landerijen heeft vervreemd, woest liggen? Merkt men er niet integendeel, de schoonste, de rijkste ontginning op? Dat maatregelen en wetten, min of meer willekeurig, maar toen ten tijde noodzakelijk, in het huishoudkundig stelsel der kolonie, ten einde haar die hulp en die impulsie te geven die zij noodig had om te slagen, zijn ingevoerd, dat laat zich verklaren, maar nu wij dit alles bepaald verkregen hebben, nu er groote kapitalen ingestoken zijn die zeker wel genoegzaam zijn te achten, moet men dit stelsel laten varen, en wij verwachten niet te veel van de wijsheid en geestkracht der groote mannen, die nu aan het hoofd onzer zaken staan, indien wij meenen dat zij dien weg zullen volgen, tot groot voordeel en met de sympathie van de gansche kolonie.

Het schijnt buitendien dat deze kwestie het hoofdbestuur ernstig bezig houdt, daar het ten einde zich de handen niet te binden, en elke vrijheid tot handelen in zulk eene gewigtige zaak te behouden, niet slechts elk nieuw contrakt heeft bekrachtigd, maar ook tot nog toe geweigerd heeft zijne voornemens te doen kennen, aangaande de vernieuwing der oude kontrakten, waarvan echter vele weldra zullen verstreken zijn, in weerwil van de dringende verzoeken der tegenwoordige eigenaars.

(*Het slot in ons volgend No.*)

De Parlementaire Redevoeringen van den heer Thorbecke.

De *Echo Universel* behelst, omtrent de parlementaire redevoeringen van dien uitmuntenden Nederlandschen Staatsman, het volgende artikel;

De boekhandelaar A. ter Gunne te Deventer heeft in een zeer kort tijdbestek, twee uitgaven van de parlementaire redevoeringen van den heer Thorbecke het licht doen zien. Naauwelijks was de eerste uitgaaf aangekondigd of zij was reeds door talrijke bestellingen uitgeput; en moest eene tweede ter perse worden gelegd. Die gretigheid van het ernstige publiek is geen ongewoon verschijnsel. De heer Thorbecke heeft altoos het voorregt genoten zich te doen hooren. In de Kamer is het als het ware eene plegtigheid wanneer hij vraagstukken van beginselen ontwikkelt, of ook als hij de hoofdpunten van eene praktische zaak in het licht stelt, die dreigt verloren te gaan in eene zee van bijzonderheden en eenzijdige beschouwingen. Vrienden en tegenstanders haasten zich den uitstekenden staatsman te omringen, en als hij zijne sluitredenen heeft medegedeeld, wordt het hoogst bezwaarlijk de belangstelling der vergadering weder op te wekken, die hij voortdurend geboeid hield door zijne heldere, krachtige en kernachtige taal. Door de pers en het publiek worden zijne redevoeringen gecommentarieerd, en lang nadat zij zijn uitgesproken, haalt men deze of gene uitspraak, deze of gene oordeelvelling aan, die als wettig geijkte munt koers hebben in de dagelijksche polemiek en discussiën.

Sedert lang reeds heeft de heer Thorbecke zijne onbetwiste plaats in de hedendaagsche geschiedenis van ons vaderland. Door zijn karakter, zijne uitstekende begaafheden en de plaats, die hij bekleed heeft, is hij ongetwijfeld de man, die den meesten invloed op het lot van het tegenwoordig Nederland heeft uitgeoefend. Niemand zal dit ernstig betwisten. In een land, waar de individualiteit elk soort van discipline verbant, waar een iegelijk er op gesteld is zijn eigen weg te gaan, ook dan als het de bescherming van gemeenschappelijke belangen betreft, is de heer Thorbecke, er in geslaagd eene krachtige politieke partij te vestigen, alleen door een vast systeem van politiek aan te nemen, en dat systeem te handhaven en te ontwikkelen met zulk een overwegend talent, dat niemand aarzelt hem als hoofd der partij te erkennen. Bestreden, maar nimmer verslagen, door eene tegenpartij, die zich in verschillende fractiën verdeelt bij gebreke van een erkend opperhoofd die talent en gezag genoeg heeft om een vaststelsel te doen aannemen, behoudt de heer Thorbecke de achting zijner hevigste vijanden, en men kan meer dan één vertegenwoordiger aanwijzen, wiens stem altoos verschilt van die van den heer Thorbecke, maar die niettemin eene onbegrensde bewondering en hoogachting voor hem aan den dag legt.

Wat is de reden van dit algemeen gevoel van eerbied voor een staatsman, die meer dan eenig ander, aan onregt en verguizing is blootgesteld geweest? — Zijne parlementaire redevoeringen zullen het antwoord geven aan ieder die ze van het begin tot het einde doorloopt. Lid der oppositie of lid der Regering heeft de heer Thorbecke nimmer de minste inbreuk gemaakt op de *opregtheid*, op de eerlijkheid en goede trouw, op die schoone hoedanigheden van het nationaal karakter, die blijven bestaan in weerwil der verlokkingen, welke zij zoo dikwijls ondergaan in die kringen, waar alledaagsche eerzucht aan de uitkomst niet selden de vergiffenis vraagt voor de intrigues en slinksche handelingen, ten koste waarvan zij gepoogd heeft voldoening te erlangen. Men moge die karakteristieke trekken van een loyaal en eerlijk volk pogen te ontkennen, zoodra zich een dier karakters vertoont, die om zoo te zeggen het levend beeld zijn van al wat dit volk edels en goeds bezit, herkent het zich daarin instinktmatig, en eene regtmatige hulde van bewondering en achting brengende aan den staatsman, wien geenerlei nevenbedoeling, noch de schittering van het gezag, noch de zwijmel der volksgunst heeft doen zwichten, vereert de natie in zoo schoon karakter hare eigene deugden, die deugden, welke zij zich altoos gelukkig zal gevoelen onder de leiding van een waardig gouvernement aan den dag te kunnen leggen.

Het is het verheven karakter van den heer Thorbecke dat zijne talenten en bekwaamheden op zoo hoog standpunt plaatst, en aan zijne woorden dat gezag en die populariteit verleent, welke geene politieke wisselingen kunnen verkleinen.

Maar het karakter in een staatsman is bijkans altoos het stellig teeken van zijne meerderheid. Doorgaans zoekt men geene afwegen, dan alleen omdat men geene bekwaamheid en kracht genoeg heeft om moedigljk op den regten weg te blijven; doorgaans vraagt men slechts aan de intrigue, aan transactie, aan het loven en bieden, wat men weet, dat men niet door kracht van overreding en door trouw aan eene regtvaardige zaak verkrijgen kan. De heer Thorbecke had nimmer noodig af te wijken. Zijne hooge bekwaamheden en het gevoel zijner kracht moesten hem een instinktmatigen afkeer inboezemen tegen de middelen, waarvan zoovele dreevige middelmatigheden zich bedienen om tot het gezag te geraken en zich daar te handhaven.

De heer Thorbecke wijdde zich toe aan de invoering in Nederland van een waar constitutioneel regeerstelsel, van het regeerstelsel dat het best voldoet aan de denkbeelden van het Nederlandsch volk, en dat de oude overleveringen der vrijheid en de vertegenwoordigende vormen zamensmelt met het koningschap, hetwelk de natie heeft aangenomen na gedurende twee eeuwen onder republikeinsche instellingen te hebben geleefd. Het gebrekkig stelsel van Willem I had zijnen tijd gehad. Het verlangen naar verandering deed zich met kracht gevoelen. Het Nederlandsche volk met zijne behoeften, zijne belangen, met den vooruitgang in beschaving, schudde dat stelsel af, als een opwassend jongeling, wiens wasdom in verzet komt tegen de te enge vormen van zijne kleederen. Men moest kiezen tusschen meer bepaalde beginselen. Welnu, op een tijdstip toen het absolutisme waggelde bij een hernieuwden democratischen en republikeinschen schok van Europa, nam de heer Thorbecke een vasten middenweg aan tusschen het verschrikkelijk dilemma, dat bijna overal op het vaste land van Europa was gesteld. Hij vroeg de constitutionele monarchie, sedert 1813 aan Nederland toegezegd, maar die, door den ingeboren smaak van Willem I voor het absolute gezag en den slaafschen zin zijner raadslieden niet tot stand was gekomen onder de grondwet van 1815. Wij zien hem in 1848 de bres bestijgen, en thans, na vijftien jaren van arbeid en improvisatiën, vinden wij hem terug even als den eersten dag, altoos strijdende voor de zegepraal van een regeerstelsel, waarin het huis van Oranje de hechtste waarborgen van duurzaamheid zal vinden en waarin tevens de natie eene waarborg voor hare regten en vrijheden ontmoet.

De parlementaire redevoeringen van den heer Thorbecke zullen aan den onpartijdigen lezer doen zien wat er waars is van die aantijgingen, door gehuurde pennen verspreid, als zoude hij het hoofd zijn eener *uiterste partij*. — een hol woord, dat zijne kwaadwillige beteekenis alleen ontleent aan den schrik, dien onze natie voor alle uitersten koestert. De constitutionele monarchie, zoo als de heer Thorbecke die sedert 15 jaren in bescherming heeft genomen, beantwoordt aan geenerlei *uiterst denkbeeld*. Zij is niet anders dan de middenevenredigheid tusschen de republiek en de absolute monarchie. Men kan, behalve deze, nog een vierden term vinden, zoo als de heer van Hall, en gewagen van de monarchaal-constitutionele monarchie; maar men zal erkennen, dat deze zonderlinge koppeling van het bijvoegelijk naamwoord genoegzaam aanduidt, dat deze monarchie à la van Hall slechts eene dwaasheid is.

Een ander verschil, van wezenlijken aard, bestaat tusschen de gevoelens door den heer Thorbecke aan den dag gelegd en die zijner tegenstanders, welke hem voorstellen als eene *uiterste rigting* toegedaan. De heer Thorbecke namelijk verlangt dat het constitutionnele regeerstelsel eene *waarheid* zij, en werke *ten voordeele der natie*. Zij, die zich de mannen der middenpartij, in tegenstelling tegen den heer Thorbeche noemen, verlangen, dat het uitsluitend werke *ten voordeele hunner oligarchie*. Ziedaar de ware reden van de kloof, die tusschen het hoofd der constitutionnele partij en de zich noemende *gematigde liberalen* bestaat.

De *gematigdheid* van deze laatsten is een louter voorwendsel der zelfzucht.

Men mag het van den heer Thorbecke getuigen; niemand heeft van *de gematigdheid* eene zoo opregte en standvastige toepassing gemaakt als hij. Op een tijdstip toen de troonen waggelden bij den magtigen adem der revolutie, vroeg hij niet anders dan de eerlijke toepassing van het constitutionnele stelsel; later toen hij met ééne enkele pennestreep de laatste sporen van het bekrompen bestuur der *onbeweegelijken* kon uitwisschen, bepaalde hij er zich toe om zonder schokken de onvermijdelijkste hervormingen in te voeren, rekende op het gezond verstand der natie en der vertegenwoordiging om hem te helpen, ten einde zijne hervormingen wortel te doen schieten. Als minister overwinnaar eener coterie, die zoo lang uit de regering en de administratie alle bekwaamheid had geweerd, en die het gezag als een privaat-domein beschouwde, kon hij de leden dier coterie ter zijde zetten, — doch hij vergenoegde zich alleen van hen te eischen wat hij van iedereen vroeg, namelijk bekwaamheid en verdienste, om ook hunne krachten aan het belang des lands dienstbaar te maken. Tot zelfs in den vorm zijner redevoeringen is de gematigdheid steeds aan de zijde van den heer Thorbecke; en zij verloochent zich zelfs niet bij de meest *onbeschofte* aanvallen der *zich noemende gematigden*.

Wij hebben den algemeenen indruk trachten weer te geven, welken de *parlementaire redevoeringen* op ons gemaakt hebben. Het spreekt van zelf, dat het boek door den heer ter Gunne uitgegeven, zich nog uit velerlei andere oogpunten aanbeveelt. De naam van Thorbecke is niet enkel vereenzelvigd met de groote worstelingen tot herstel van ons publiek regt; hij is verbonden aan eene menigte vraagstukken van practische orde, ingrijpende in de belangen van handel, van nijverheid, van binnenlandsch bestuur. Men vindt er eene menigte van daadzaken en beschouwingen, die men eene duurzame populariteit mag toewenschen. Eindelijk de gespierde, kernachtige stijl, die de beeldspraak niet uitsluit, waar zij zich natuurlijk voordoet,

maken van deze parlementaire redevoeringen een boek, dat tevens eene hooge letterkundige waarde bezit."

(*Overgenomen.*)

Gemengde Berigten.

Ten gevolge van het gebrek aan handenarbeid in Australie, zijn door Engeland aan de commissie te Londen ter bevordering der landverhuizing groote sommen ter beschikking gesteld. De commissie bezorgt nu aan landverhuizers overtogt naar Australie (met inbegrip der kost) als volgt: aan getrouwde landbouwers, schaapherders tuiniers, metselaars, smeden, schrijnwerkers, timmerlieden enz. beneden de 45 jaren 1 p. st.; zoo zij den ouderdom van 45—50 jaren bereikt hebben, betalen zij 2 p. st., tusschen de 50 en 60 jaren 5 p. st, vrouwen uit den dienstbaren stand beneden de 35 jaren betalen 10 shilling, terwijl meisjes en kinderen beneden 14 jaren, die met hunne vaders naar de kolonie verhuizen, een geheel vrijen overtogt hebben.

— Onlangs vernam men uit de dagbladen dat in Hongarije een slagter leefde, oud 109 jaren. Uit Groswardein schrijft men van iemand, die een nog hooger leeftijd bereikt heeft. In een eenzaam huis namelijk leeft aldaar eene Wallachijsche vrouw, die reeds haar 122ste jaar achter den rug heeft, gezond en wel is, en nog zelve haar eenvoudig maal gereed maakt, meestal uit groenten bestaande. Haar ligchaam is, wel is waar, dor als een mumie, maar hare oogen zijn nog levendig en hare tanden niet het minst beschadigd.

— In Engeland is onlangs eene wet gemaakt met het doel om de bemoeijingen van particulieren ter zedelijke verbetering van jeugdige misdadigers naar eene door particulieren opgerigte en door het gouvernement erkende verbeterschool te zenden, terwijl zij aan die inrigtingen, voor elken daarin opgenomen persoon, eene uitkeering uit de schatkist van een bepaald bedrag toezegt.

— Het aantal der in de eerste zes maanden van dit jaar te New-York aangekomen landverhuizers bedroeg slechts 66,354. In denzelfden tijd van het jaar 1855 bedroeg dit getal nog 69,476, in het jaar 1854 daarentegen 134,761. Deze opgave geeft het treffendste bewijs van de ontzaggelijke vermindering der Europesche sijmpathien voor de Noord-Amerikaansche staten. De landverhuizing der Duitschers is van 57,706 op 13,285, die der Ieren van 32,554 op 13,276 gedaald; slechts het onderscheid der Engelsche landverhuizers is gering, daar het van 8,126 tot 8,816 des vorigen jaars beliep. Dat de Yankees, die goed kunnen rekenen, eens een overslag maken, hoe vele millioenen dollars verlies hun de nuttelooze *Knownothings* beroering te weeg heeft gebragt. Als *deze* Amerikanen zoo slim waren, als zij opgeblazen zijn, zouden zij voor de Duitsche landverhuizers, in plaats hen voor het hoofd te stooten, gouden bruggen bouwen.

STATISTIEK.

Gedurende het 2e. kwartaal 1856, zijn alhier

Geboren: van het mannelijk geslacht 53, van het vrouwelijk 54, — te zamen 107.

Levenloos geboren: van het mannelijk geslacht 4, van het vrouwelijk 2, — te zamen 6.

Overleden: van het mannelijk geslacht 54, van het vrouwelijk 40, — te zamen 94.

Gehuwd: 28 paren.

Gemanumitteerd: van het mann. geslacht 13, van het vrouwelijk 33, — te zamen 46.

Aangekomen Passagiers: 71, waaronder 40 militairen.

Vertrokken 102, waaronder 20 Militairen.

Publieke Veilingen.

Door- en ten huize van den Vendumeester A. SALOMONS.

DINGSDAG den 4den November 1856.

Het Huis en Erf aan de Saramacca straat, La. E No. 6. — *f* 6,650. — W. Benjamins n. ux.

Het Voorland benevens de daarop staande Gebouwen der plant. Clevia, gelegen aan de rivier Suriname. — *f* 1000. — *Opgehouden*. Beiden aankomende den boedel W. Jackson.

Scheepvaart,

Aangekomen.

Den 3den dezer, het schip *Christina Alida*, kapt. Welger, van Amsterdam.

Idem, het schip *Willem en Karel*, kapt. N. D. Steenveld, van Genua.

Vertrokken.

Den 5n., Z. M. Stoomschip *Sindoro*, kommandant Wichers, naar Demerarij.

Schepen in Lading.

NAAR AMSTERDAM.

Plata, kapt. Koch, adres bij H. C. Levy. Sluit 8 dezer.

Anna Maria Wilhelmina, kapt. J. Jansen, adres bij J. H. Zaal.

Javaan, kapt. Eijlers, adres bij F. P. Bouguenon.

Louisa Christina, kapt. Ten Harmse, adres bij J. H. Zaal.

Susanna, kapt. Groenewoud, adres bij J. F. Faverelj.

Amicitia, kapt. Wijgers, adres bij Gisius en Co.

Anna, kapt. B. Schil, adres bij M. D. Huidekoper.

Janna Adriana, kapt. Franken, adres bij H. Degenhard.

ADVERTENTIEN.

Met toestemming van Z. E. den Heer Gouverneur,

zal de ondergeteekende de eer hebben in het Tooneel-Gebouw THALIA, (daartoe welwillend door Heeren Bestuurders afgestaan) ten behoeve der SURINAAMSCH PROTESTANTSCHE METTRAY te geven:

Een groot Ballet Pantomime

in *drie* bedrijven getiteld:

Harlekein Toovenaar

of

De Bedrogen Kuiper.

De prijzen der Plaatsen zijn als volgt: *Loge f 2.—Balcon f 1.50.—Parterre f 1.* zonder *halve* prijs voor *Balcon* en *Parterre.*

Het doel in aanmerking nemende, houdt hij zich van eene algemeene deelneming verzekerd, zullende later door het aanbieden eener lijst de gelegenheid worden verschaft, om hiertoe bij te dragen.

(14214) S. H. BOAS.

Eduard Kölle

biedt te KOOP aan:

GROF en IPSOM } **ZOUT**, los en in vaten.

Gelatine **CAPSULES** of Concentrated Castor Oil Redlingers **PILLEN**.

S. F. **BLOM**, water-, boter- en wijn **CRACKERS** in blik.

Witte O. 1. **RIJST**, vet en Sperm. *KAARZEN*.

Bruine Amerik. en *groene* Holl. **ZEEP**.

ZALM, *LOBSTERS*, OESTERS in heele en halve blikjes.

OLIJVEN, Zuurgoed, Zoete **OLIE**, Eng., Amer. en Inlandsche **MOSTERD**.

VRUCHTEN op Brandewijn.

CHAMPAGNE, *PORTWIJN*, *echte* extrait d' **ABSINTHE** in flesschen.

COGNAC in damejeanes.

Bakkeljaauw, Haring, Makreel.

Eene partij extra goed en goedkoop Prime en Mess **VLEESCH** in heele vaten, halve tobben **MAKREEL** en **ZALM**.

BLINDERS, p. p. Planken, Pik en Teer, **AXEN**.

Krijt, **KALKSTEENEN**. (14213)

Te bekomen bij

H. SAWYER:

Extra WERK TAFELTJES van *Rozenhout*, élégante Etagères in soorten, *Thee dito, Kaart Tafeltjes*, WASCH DITO, RONDE TAFELS en TAFELTJES in soorten, HOEK TAFELTJES, groote Etens Tafels, groote en kleine WASCH TOBBEN, CARPETTEN.

Versche *ZALM* in blikjes, **UIJEN**, *CRACKERS* in blikken, Augurkjes in groote en kleine flesschen, **KOMKOMMERS** in flesschen, *Olijven* in dito, Perzikken op Brandewijn, *EXTRACT* VANILLE, extra gemalen *Zwarte Peper* in fleschjes, *Surinaamsche* **RIJST** en veel meer andere GOEDEREN.

Paramaribo, den 1 November 1856.

[14210]

Te bekomen:

***Nieuwe* Holl. *HARING*,** oxhoofden dubb. princesse **BIER**, *délicieuse* **ROOKTABAK**, bij

[14212] J. C. TELTING JGZ & Co.

ECHTE HAVANA

SIGAREN,

verkrijgbaar bij

(14211) N. BOX & Co.

Gedrukt bij J. C. MULLER Az.